

СОЦІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Рекомендовано д. фарм. н., професором І. В. Пестун

УДК 339.13.021:615.457:615.281.9

DOI: 10.24959/sphhcj.17.77

Л. В. Коношевич, О. І. Тихонов, О. С. Шпичак

Національний фармацевтичний університет

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ В ОФТАЛЬМОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ В УКРАЇНІ

Мета: провести аналіз вітчизняного фармацевтичного ринку лікарських засобів для лікування офтальмологічних захворювань з урахуванням усіх форм випуску.

Матеріали та методи. Аналіз проводився на основі даних Державного реєстру лікарських засобів України, електронних баз даних, інформаційно-пошукової програми «Моріон» та прайс-листів щотижневика «Аптека» станом на 10 квітня 2017 р. У роботі були використані логічний, системно-аналітичний, математико-статистичний і порівняльний методи аналізу.

Результати дослідження. Встановлено ринкову частку вітчизняних препаратів за формами їх випуску, що складає 40 % серед зареєстрованих лікарських засобів, загальна кількість яких становить 227 торгових найменувань. Визначено вітчизняних виробників з найбільшим асортиментом препаратів: ПАТ «Фармак», м. Київ (38 % від зареєстрованих лікарських засобів) і ТОВ «Дослідний завод ГНЦЛС», м. Харків (21 %). Проведено розподіл асортименту лікарських засобів групи S01X A «Інші офтальмологічні засоби» на цінові категорії та визначено нижню, середню і вищу їх ціну. Із застосуванням методу ціноутворення для розроблюваного нами лікарського препарату з орієнтацією на ціни конкурентів встановлено, що найвигіднішою є позиція у середній ціновій категорії.

Висновки. Результати проведених маркетингових досліджень можуть бути використані при розробці практичних заходів із підвищення ефективності реалізації соціально адаптованих механізмів реімбурсації вартості споживання офтальмологічних лікарських препаратів у межах запровадження державних заходів із підвищення доступності надання фармацевтичної допомоги хворим в Україні.

Ключові слова: лікарські засоби для застосування в офтальмології; фармацевтичний ринок; аналіз ринку; частка ринку; цінові категорії.

L. V. KONOSHEVICH, O. I. TYKHONOV, O. S. SHPYCHAK

THE MARKETING RESEARCH OF MEDICINES USED IN OPHTHALMOLOGICAL PRACTICE OF UKRAINE

Aim. To analyze the domestic pharmaceutical market of medicines for the treatment of ophthalmic diseases taking into account their dosage forms.

Materials and methods. The analysis was carried out based on the data of the State Register of Medicinal Products of Ukraine, electronic databases, "Morion" information retrieval program and price lists of the weekly journal "Apteka" as of April 10, 2017. The work was based on the logical, system-analytical, statistical and comparative methods of analysis.

Results. A market share of domestic medicines was determined according their dosage forms; it was 40 % of the registered medicines among the total number of 227 trade names. The domestic producers with the largest range of medicines are PJSC "Farmak", Kyiv (38 % of the registered medicines) and LLC "Experimental Plant of the SSCC", Kharkiv (21 %). Distribution of the range of medicines of group S01X A "Other ophthalmologicals" was carried out into price categories, and their lower, middle and high prices were determined. With the application of the pricing method for the medicine developed with the focus on the prices of competitors it has been found that the most favorable position is in the middle price category.

Conclusions. The results of the marketing research can be used when developing practical measures to increase the effectiveness of implementing socially adapted mechanisms for reimbursing the cost of ophthalmic drugs within the government measures to increase the availability of pharmaceutical care to patients in Ukraine.

Key words: medicines for use in ophthalmology; pharmaceutical market; market analysis; market share; price categories.

Л. В. Коношевич, А. И. Тихонов, О. С. Шпичак

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ, ПРИМЕНЯЮЩИХСЯ В ОФТАЛЬМОЛОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ В УКРАИНЕ

Цель: провести анализ отечественного фармацевтического рынка лекарственных средств для лечения офтальмологических заболеваний с учетом всех форм выпуска.

Материалы и методы. Анализ проводился на основании данных Государственного реестра лекарственных средств Украины, электронных баз данных, информационно-поисковой программы «Морион» и прайс-листов еженедельника «Аптека» по состоянию на 10 апреля 2017 г. В работе были использованы логический, системно-аналитический, математико-статистический и сравнительный методы анализа.

Результаты исследования. Установлена рыночная доля отечественных препаратов по формам их выпуска, которая составляет 40 % среди зарегистрированных лекарственных средств, общее количество которых составляет 227 торговых наименований. Определены отечественные производители с наибольшим ассортиментом препаратов: ПАО «Фармак», г. Киев (38 % от зарегистрированных лекарственных средств) и ООО «Опытный завод ГНЦЛС», г. Харьков (21 %). Проведено распределение ассортимента лекарственных средств группы S01X A «Другие офтальмологические средства» на ценовые категории и определена нижняя, средняя и высокая их цена. С применением метода ценообразования для разрабатываемого нами лекарственного препарата с ориентацией на цены конкурентов установлено, что наиболее выгодной является позиция в средней ценовой категории.

Выводы. Результаты проведенных маркетинговых исследований могут быть использованы при разработке практических мер по повышению эффективности реализации социально адаптированных механизмов реимбурсации стоимости потребления офтальмологических лекарственных препаратов в рамках государственных мероприятий по повышению доступности оказания фармацевтической помощи больным в Украине.

Ключевые слова: лекарственные средства для применения в офтальмологии; фармацевтический рынок; анализ рынка; доля рынка; ценовые категории

Постанова проблеми. Однією з глобальних проблем сучасної медицини є проблема лікування захворювань ока та його додатків, що потребує науково обґрунтованих підходів до нової якісної моделі організації офтальмологічної допомоги в процесі реформування галузі охорони здоров'я України, яка б відповідала сучасним світовим вимогам [1].

Проблемам очних захворювань присвячено низку прикладних та експериментальних досліджень, насамперед спрямованих на удосконалення методів лікування та профілактики цієї патології [1, 2]. Однак, зі свого боку, залишається невирішеною низка питань, що стосуються забезпечення доступними високоефективними лікарськими препаратами та поліпшення діяльності офтальмологічної служби в цілому в умовах дефіциту бюджетного фінансування системи охорони здоров'я України.

Аналіз даних сучасних літературних джерел свідчить про високу динамічність розвитку фармацевтичного ринку лікарських засобів такої спрямованості дії, що потребує проведення належного моніторингу за провадженням принципово нових офтальмологічних препаратів у виробництво провідних вітчизняних виробників [2].

На наш погляд, у цьому відношенні значний інтерес становлять сполуки природного походження, зокрема продукти бджільництва та їх стандартизовані субстанції, що виявляють полівалентний спектр фармакологічної дії [3-7]. Проблемі наукового підходу до їх всебічного вивчення, зокрема прополісу – як доступного, економічно вигідного природного сировинного джерела, з метою отримання нових ефективних лікарських препаратів у нашій країні і за кордоном приділяється велика увага [3, 5].

Широкий спектр терапевтичної активності прополісу (застосування його в офтальмології, гінекології, дерматології, онкології, ЛОР-практиці, у лікуванні захворювань шлунково-кишкового тракту та ін.) пояснюється вмістом у його складі різноманітного комплексу біологічно активних природних сполук [3, 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних вітчизняних літературних джерел свідчить про те, що дослідженнями з розробки й упровадження в медичну практику лікарських засобів для лікування офтальмологічних захворювань займаються видатні вітчизняні вчені О. І. Тихонов, Л. Г. Алмакаєва, Т. Г. Калинюк, В. В. Руденко та ін. [2, 8], які проводять комплексні

Таблиця 1

**РОЗПОДІЛ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ В УКРАЇНІ ПРЕПАРАТІВ ЗА ГРУПАМИ КЛАСИФІКАЦІЇ АТХ,
ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ В ОФТАЛЬМОЛОГІЇ**

Шифр групи	Фармакотерапевтична група	Кількість ГЛЗ
S01A	Протимікробні препарати	39
S01B	Протизапальні засоби	23
S01C	Комбіновані препарати, що містять протимікробні та протизапальні засоби	9
S01E	Протиглаукомні препарати та міотичні засоби	72
S01F	Мідріатичні та циклоплегічні засоби	12
S01G	Протинабрякові та протиалергічні засоби	18
S01H	Місцеві анестетики	3
S01J	Діагностичні засоби	1
S01K	Засоби, що використовуються у хірургії ока	2
S01L	Засоби, що застосовуються при судинних захворюваннях очей. Антинеоваскуляризаційні засоби	2
S01X	Інші офтальмологічні засоби	32
S03A	Препарати, що застосовуються в офтальмології та отології	10
S03C	Препарати, що застосовуються в офтальмології та отології	3
S03D	Інші засоби, що застосовуються в офтальмології та отології	1
	Разом	227

дослідження з пошуку нових та удосконалення існуючих лікарських препаратів для застосування в офтальмології з метою їх ефективності та безпечності.

Вирішення не виділених раніше частин загальної проблеми. За результатами системного аналізу даних сучасних спеціальних літературних джерел [9-16] можна стверджувати про відсутність наукових праць, в яких були б наведені результати дослідження динаміки розподілу асортименту лікарських засобів групи S01X А «Інші офтальмологічні засоби» на цінові категорії та визначена найнижча, середня і найвища їх ціна в Україні в 2017 р. із урахуванням усіх форм випуску, що були представлені на вітчизняному фармацевтичному ринку.

Формулювання цілей статті. У зв'язку з вищевикладеним головною метою роботи було проведення аналізу вітчизняного фармацевтичного ринку лікарських засобів для лікування офтальмологічних захворювань з урахуванням усіх форм їх випуску.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для аналізу маркетингових показників була застосована АТХ-класифікація, яка дозволяє отримати найбільш достовірні результати, оскільки кожен препарат належить лише до однієї з груп [9, 10]. Так, за АТХ класифікацією, досліджувані

препарати належать до груп S01 «Засоби, які застосовуються в офтальмології» і S03 «Засоби, які застосовуються в офтальмології та отології».

Аналіз зареєстрованих в Україні лікарських препаратів, які застосовуються в офтальмології, проводився на основі даних Державного реєстру лікарських засобів України, розміщеного на сайті ДП «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України», електронних баз даних, інформаційно-пошукової програми «Моріон» та прайс-листів щотижневика «Аптека» станом на 10 квітня 2017 р. [9-12, 14, 17]. У роботі були використані логічний, системно-аналітичний, математико-статистичний та порівняльний методи аналізу.

За результатами системного аналізу було встановлено, що загальна кількість зареєстрованих в Україні препаратів досліджуваних груп становить 227 торгових найменувань. Розподіл препаратів за групами класифікації АТХ наведений у табл. 1.

Дані табл. 1 свідчать про те, що найбільший сегмент (32 %) серед офтальмологічних препаратів належить протиглаукомним препаратам та міотичним засобам групи S01E. Друге місце посідають протимікробні лікарські засоби (17 %) групи S01A, третє – інші лікарські засоби, які входять до групи S01X.

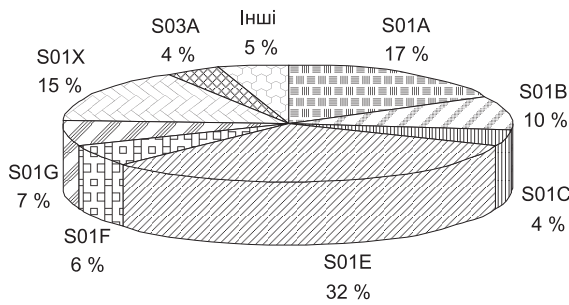

Рис. 1. Розподіл препаратів, які застосовуються в офтальмології, зареєстрованих в Україні за групами класифікації АТХ

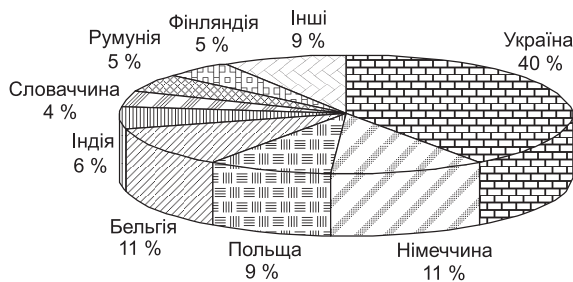

Рис. 2. Розподіл препаратів, які застосовуються в офтальмології, зареєстрованих в Україні за країною походження

Частка останньої групи становить 15 % від ринку препаратів, що застосовуються в офтальмології (рис. 1).

Розподіл зареєстрованих в Україні препаратів за країною походження, що застосовуються в офтальмології, наведено на рис. 2. Як видно, найбільша кількість торгових найменувань офтальмологічних лікарських засобів виробляється в Україні – сегмент ринку становить 40 %. Далі по 11 % займають препарати, вироблені у Німеччині й Бельгії та 9 % у Польщі.

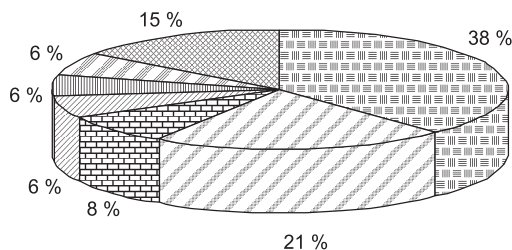

Рис. 3. Розподіл вітчизняних препаратів, які застосовуються в офтальмології, зареєстрованих в Україні за виробником

Серед 15 вітчизняних заводів-виробників найбільша кількість виробляється ПАТ «Фармак» (м. Київ) – 38 %; 21 % – препарати ТОВ «Дослідний завод «ГНЦЛС» (м. Харків); 8 % – ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» (м. Київ); по 6 % – ТОВ «Ніко» (Київська обл.), ТОВ «ФЗ Біофарма» (м. Київ) і ТОВ «Стиролбіофарм» (м. Горлівка). Інші 9 виробників, серед яких ПАТ «Київський вітамінний завод» (м. Київ), ТОВ «Тернофарм» (м. Тернопіль), ПАТ «ХФЗ «Червона зірка» (м. Харків), ПАТ «Фітофарм» (м. Артемівськ), ПАТ «Лубнифарм» (м. Лубни) та ін., у сумарному відношенні займають частку на рівні 15 % (рис. 3).

Переважна більшість препаратів, які застосовуються в офтальмології, випускається у вигляді очних крапель, частка яких становить 86 %. Крім того, у групі присутні очні мазі та гелі, сумарна частка яких становить 9 %, та інші лікарські форми, серед яких таблетки, порошки, емульсії та розчини для ін'єкцій (рис. 4).

Більшість препаратів, які застосовуються в офтальмології, за складом є монокомпонентними, а комбіновані препарати становлять лише 17 % (рис. 5).

Отже, проведений аналіз показав, що до складу препаратів, які застосовуються в офтальмології, входять 52 діючі речовини (табл. 2). Найбільшу кількість торгових найменувань (по 6 %) містять латанопрост і тимолол, 4 % – дексаметазон, по 3 % – дорзоламід, ципрофлоксацин та оксолін.

У зв'язку з тим, що сегмент препаратів, які застосовуються в офтальмології, представлений надто різноплановими групами, препарати з яких не можуть конкурувати на ринку між собою, для більш достовірного

- ПАТ «Фармак»
- ТОВ «Дослідний завод «ГНЦЛС»
- ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»
- ТОВ «НІКО»
- ТОВ «ФЗ «БІОФАРМА»
- ТОВ «Стиролбіофарм»
- Інші

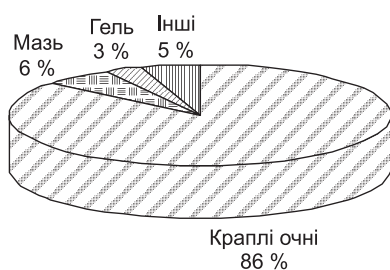

Рис. 4. Розподіл препаратів, які застосовуються в офтальмології, зареєстрованих в Україні за формою випуску

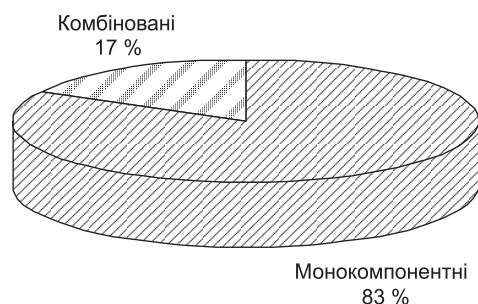

Рис. 5. Розподіл препаратів, які застосовуються в офтальмології, зареєстрованих в Україні за складом

і детального аналізу нами було обрано найбільш подібні групи до препаратів, створюваних на основі субстанцій продуктів бджільництва.

Розроблювані препарати, наприклад на основі прополісу, застосовуватимуться при

травматичних і токсико-хімічних ураженнях очей. Тому вони мають виявляти протизапальні, загоювальні й антитоксичні властивості. Крім того, прополіс виявляє антимікробні властивості відносно деяких бактеріальних і грибкових інфекційних агентів.

Таблиця 2

РОЗПОДІЛ ПРЕПАРАТІВ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ В ОФТАЛЬМОЛОГІЇ, ЗАРЕЄСТРОВАНІХ В УКРАЇНІ ЗА СКЛАДОМ

МНН	Кількість торгових найменувань	МНН	Кількість торгових найменувань
Азапентоцен	1	Левифлоксацин	5
Азеластин	1	Мірамістин	1
Атропін	1	Моксифлоксацин	1
Ацетазоламід	2	Норфлоксацин	2
Ацикловір	2	Оксибупрокаїн	2
Бетаксолон	3	Оксолін	7
Бімапрост	3	Олопатадин	4
Бримонідин	4	Офлоксацин	3
Бринзоламід	5	Пілокарпін	3
Ганцикловір	1	Повідон-йод	1
Гатифлоксацин	2	Проксиметакаїн	1
Гентаміцин	1	Ранібізумаб	1
Гіалуронова кислота	5	Сульфацетамід	6
Гідрокортизон	3	Таурин	6
Гіпромелоза	2	Тафлюпрост	5
Дексаметазон	9	Тетрагідрозолін	4
Дексаметоксин	3	Тимолол	13
Декспантенол	3	Тіотриазолін	1
Диклофенак	5	Тобраміцин	3
Дорзоламід	8	Травопрост	4
Індометацин	1	Тропікамід	5
Інтерферон альфа-2b	1	Фенілефрин	4
Калію йодид	2	Хлорамфенікол	3
Карбомет	4	Циклоспорин	1
Кеторолак	2	Ципрофлоксацин	7
Кетотифен	2	Комбіновані ліки	38
Латанопрост	13	Σ	220

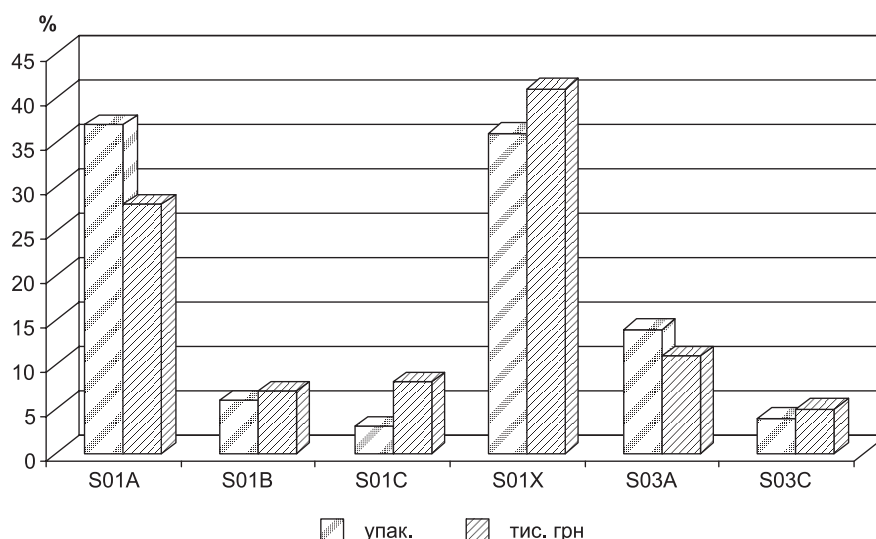

Рис. 6. Частки продажів препаратів, які застосовуються в офтальмології, у натуральному та грошовому вираженні за групами

На підставі цих даних нами був проведений аналіз структури продажів таких груп препаратів: S01A – Протимікробні препарати; S01B – Протизапальні засоби; S01C – Комбіновані препарати, що містять протимікробні та протизапальні засоби; S01X – Інші офтальмологічні засоби; S03A – Препарати, що застосовуються в офтальмології та отології; S03C – Препарати, що застосовуються в офтальмології та отології.

До зазначених груп на момент дослідження належали 117 препаратів.

Серед обраних нами для аналізу груп препаратів найбільші частки належать препаратам груп S01A «Протимікробні препарати»

та S01X «Інші офтальмологічні засоби», відповідно 27 і 41 % серед продажів у грошовому та 37 і 36 % у натуральному вираженні (рис. 6).

За одержаними даними нами було виділено 10 лікарських препаратів – лідерів за обсягами продажів у грошовому еквіваленті. Торгові найменування цих препаратів, обсяги їх продажу та частку ринку в досліджуваному сегменті наведено у табл. 3.

У табл. 4 наведено 10 лікарських препаратів, які були лідерами за обсягами продажів у натуральному вираженні. Переліки препаратів – лідерів продажів у натуральному та грошовому вираженнях суттєво відрізняються.

Таблиця 3

ОФТАЛЬМОЛОГІЧНІ ПРЕПАРАТИ, ЯКІ ЛІДИРУВАЛИ ЗА ОБСЯГАМИ ПРОДАЖІВ У ГРОШОВОМУ ВИРАЖЕННІ У 2016 р.

Назва препарату	Сума (тис. грн)	%
Офтан® Катахром, Santen, (Фінляндія) крап. очні, фл. з крапел. 10 мл, № 1	50 742,81	10
Флоксал®, Bausch + Lomb Inc (США), крап. очні, р-р 3 мг/мл фл. с капел. 5 мл, № 1	31 096,85	6
Софрадекс®, Sanofi (Франція), крап. очні/вуш. фл. 5 мл, № 1	28 252,52	5
Тобрекс®, Alcon Pharmaceuticals (Швейцарія), крап. очні, 0,3 % фл.-крапел. Дроп-Тейнер® 5 мл, № 1	26 958,54	5
Тобрадекс®, Alcon Pharmaceuticals (Швейцарія) крап. очні, фл.-крапел. Дроп-Тейнер® 5 мл, № 1	26 617,64	5
Ципрофарм®, Фармак ОАО (Україна), крап. очні/вуш. 0,3 % фл. 10 мл	22 873,31	4
Флоксал®, Bausch + Lomb Inc (США), мазь очна, 3 мг/г туба 3 г, № 1	21 351,32	4
Квінакс®, Alcon Pharmaceuticals (Швейцарія), крап. очні. 0,015 % фл.-крапел. Дроп-Тейнер® 15 мл, № 1	20 158,61	4
Корнерегель®, Bausch + Lomb Inc (США), гель очний, 50 мг/г туба 5 г, № 1	17 446,59	3
Окомістин®, ІСНА (Україна), крап. очні/вуш./д/носа 0,01 % фл. з крапел. 5 мл, № 1	15 980,39	3

Таблиця 4

**ОФТАЛЬМОЛОГІЧНІ ПРЕПАРАТИ, ЯКІ ЛІДИРУВАЛИ ЗА ОБСЯГАМИ
ПРОДАЖІВ У НАТУРАЛЬНОМУ ВИРАЖЕННІ У 2016 р.**

Назва препарату	Кількість уп.	%
Тауфон, ПАТ «Фармак», крап. очні, 4 % фл. 10 мл, № 1	1 327 626	9
Тауфон-Дарниця, ПрАТ «Дарниця», крап. очні, р-н 40 мг/мл фл. 10 мл, № 1	905 227	7
Сульфацил, ПАТ «Фармак», крап. очні, 300 мг/мл фл. 10 мл	853 657	6
Офтальмодек, Група компаній «Здоров'я», крап. очні, 0,2 мг/мл фл 5 мл, № 1	812 549	6
Офтан® Катахром, Santen, крап. очні, фл. з крап. 10 мл, № 1	695 197	5
Ципрофарм®, ПАТ «Фармак», крап. очні/вуш. 0,3 % фл. 10 мл	651 675	5
Левоміцетин, ПАТ «Фітофарм», крап. очні. 0,25 % фл. 10 мл	596 674	4
Тіотриазолін, Група компаній «Здоров'я», крап. очні, 10 мг/мл фл. 5 мл	581 828	4
Окомістин®, ІСНА, крап. очні/вуш./д/носа 0,01 % фл. з крап. 5 мл, № 1	574 089	4
Софрадекс®, Sanofi, крап. очні/вуш. фл. 5 мл, № 1	566 215	4

Однак було виявлено два препарати, які присутні в обох переліках: «Софрадекс®» (Sanofi, Франція) і «Офтан® Катахром» (Santen, Фінляндія).

За аналізом показань до застосування досліджуваних препаратів, які застосовуються в офтальмології, з обраних груп нами було виділено лікарські засоби, які мають такі самі показання до застосування, що

і розроблювані нами очні краплі. Зокрема це стосується травмотоксикологічних та хімічних уражень очей (табл. 5). Цей аналіз необхідно було провести з метою визначення цінкових характеристик для прямих конкурентів розроблюваного нами препарату. В результаті було встановлено, що усі препарати-конкуренти належать до групи S01X A «Інші офтальмологічні засоби».

Таблиця 5

**РОЗПОДІЛ ЗА ЦІНОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ,
ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПРИ ТРАВМО-ТОКСИКО-ХІМІЧНИХ УРАЖЕННЯХ ОЧЕЙ**

Торгова назва, виробник, форма випуску	Роздрібна ціна, грн
<i>Нижня цінова категорія</i>	
Тауфон, ТОВ «Ніко», крап. очні, р-н 40 мг/мл фл. 5 мл, № 1	3,83
Тауфон, ПАТ «Фармак», крап. очні, 4 % фл. 10 мл, № 1	5,96
Тауфон, ПАТ «Фармак», крап. очні, 4 % фл. 5 мл, № 1	6,42
Тауфон, Група компаній «Здоров'я», крап. очні 40 мг/мл фл. 10 мл, з кришкою-крапел., № 1	6,48
Тауфон, ТОВ «БІОФАРМА», крап. очні 40 мг/мл фл. 10 мл, з кришкою-крапел., № 1	6,54
Тауфон, ТОВ «Ніко», крап. очні, р-н 40 мг/мл фл. 10 мл, № 1	7,57
Тауфон-Дарниця, ПрАТ «Дарниця», крап. очні, р-н 40 мг/мл фл. 10 мл, № 1	7,72
Тауфорин «ОЗ», Група компаній «Здоров'я», крап. очні 40 мг/мл фл. 10 мл, з кришкою-крапел., № 3	10,35
Тауфон, ТОВ «Біофарма», крап. очні 40 мг/мл фл. 10 мл, з кришкою-крапел., № 5	11,45
Тауфон, Група компаній «Здоров'я», крап. очні 40 мг/мл фл. 10 мл, з кришкою-крапел, № 3	11,60
Тауфон, ТОВ «Ніко», крап. очні, р-н 40 мг/мл фл. 10 мл, № 5	17,50
Тауфон, ТОВ «Ніко», крап. очні, р-н 40 мг/мл фл. 5 мл, № 5	20,00
<i>Середня цінова категорія</i>	
Тіотриазолін, Група компаній «Здоров'я», крап. очні 10 мг/мл фл. 5 мл	20,32
Солкосерил, MEDA Pharmaceuticals Switzerland, гель очн. 20 % туба 5 г, № 1	89,82
<i>Вища цінова категорія</i>	
Корнерегель®, Bausch + Lomb Inc, гель очн. 50 мг/г туба 5 г, № 1	127,98
Окулохеель, Heel, крап. очні. капс. п/е 0,45 мл, № 15	196,54
Хіло®-Kea, Ursapharm, крап. очні контейн. 10 мл, № 1	305,76

За результатами, наведеними в табл. 5, було встановлено, що найнижча цінова категорія (до 20 грн) представлена препаратом «Тауфон» у формі очних крапель, розчин 40 мг/мл, у флаконах по 10 мл різних вітчизняних виробників. Тауфон (таурин) належить до амінокислотних препаратів, які стимулюють репаративні і регенераційні процеси при захворюваннях сітківки ока дистрофічного характеру, травматичних ураженнях тканин ока, патологічних процесах, що супроводжуються різким порушенням метаболізму цих тканин. Найдешевший препарат за ціною 2,29 грн пропонує ТОВ «Біофарма» (11,45 грн за 5 флаконів), найдорожчий (7,72 грн) – ПрАТ «Дарниця». Слід зазначити, що, незважаючи на найвищу ціну, серед аналогів «Тауфон-Дарниця» посідає друге місце у рейтингу продажів у натуральному вираженні, що може свідчити про високу довіру споживачів до цієї торгової марки.

У середній цінній категорії (від 20 до 100 грн) представлені 2 препарати у формі очних крапель та очного гелю. Тіотриазолін (розчин тиазотної кислоти) українського виробника «Група компаній «Здоров'я», який показаний при травмах і опікових ушкодженнях очного яблука, запальних і дистрофічних захворюваннях рогівки, вірусних кон'юнктивітах і кератитах; Солкосерил® (MEDA Pharmaceuticals Switzerland) – препарат тваринного походження, що містить депротейнізований гемодериват із крові молочних телят, який покращує процеси репарації та регенерації ушкоджених тканин, прискорює та поліпшує загоєння ран.

У найвищій цінній категорії (дорожче 100 грн) представлені 3 препарати, 2 з яких у формі очних крапель, а 1 у формі очного гелю. Усі препарати цієї категорії є лікарськими засобами закордонного виробництва. Корнерегель® (Bausch + Lomb Inc.) містить декспантенол, показаний у комплексному лікуванні ушкоджень рогівки та кон'юнктиви, хімічних і термічних опіків і посідає 9-ту позицію у рейтингу офтальмологічних препаратів, які є лідерами за обсягами продажів у грошовому вираженні у 2016 р. Очні краплі «Окулохеель» (Heel) – комплексний гомеопатичний препарат, який виявляє протизапальну, знеболювальну та

протиалергічну дію, що базується на активації захисних сил організму і нормалізації порушених функцій за рахунок речовин рослинного походження, які входять до складу препарату. Діючими речовинами препарату «Хіло®-Kea» (Ursapharm) є натрію гіалуронат і декспантенол. Препарат показаний для стимулювання реепітелізації при поверхневих ураженнях рогівки.

У результаті проведеного аналізу було встановлено, що при виборі методу ціноутворення для розроблюваного препарату можна пропонувати метод, орієнтований на ціни конкурентів. Найвигіднішою є позиція у середній цінній категорії з огляду на те, що розроблювані очні краплі виявляють комплексну протимікробну, протизапальну та репаративну дію і будуть мати перевагу перед конкурентами.

Висновки і перспективи подальших досліджень

1. Аналіз зареєстрованих в Україні станом на 10.04.2017 р. лікарських препаратів, які застосовуються в офтальмології показав, що загальна кількість препаратів становить 227 торгових найменувань, а близько 40 % серед зареєстрованих офтальмологічних лікарських препаратів виробляються вітчизняними фармацевтичними підприємствами.

2. Серед вітчизняних виробників найбільший асортимент препаратів на рівні 38 % від зареєстрованих належить підприємству ПАТ «Фармак» (м. Київ) і ТОВ «Дослідний завод ГНЦЛС» (м. Харків) – 21 %.

3. Аналіз показав до застосування дозволив визначити цінні характеристики прямих конкурентів розроблюваного лікарського препарату. Ціни препаратів знаходяться у межах від 3,83 до 307, 5 грн, а усі препарати-конкуренти належать до групи S01X A «Інші офтальмологічні засоби», які було розділено на 3 цінних категорії: нижня – до 20,00 грн, середня – від 20,00 до 100,00 грн і вища – від 100 грн.

4. Застосування методу ціноутворення щодо розроблюваного лікарського препарату для застосування в офтальмологічній практиці з орієнтацією на ціни конкурентів дало можливість визначити, що найвигіднішою є позиція у середній цінній категорії.

5. Результати проведених маркетингових досліджень можуть бути використані при розробці практичних заходів із підвищення ефективності реалізації соціально адаптованих механізмів реімбурсації вартості споживання

офтальмологічних лікарських препаратів у межах запровадження державних заходів із підвищення доступності надання фармацевтичної допомоги хворим в Україні.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Перелік використаних джерел інформації

1. Медведовська, Н. В. Регіональні особливості захворюваності населення України на офтальмологічну патологію, її динаміка // Семейная медицина. – 2013. – №3 (47). – С. 107–108.
2. Стан та інноваційна діяльність провідних офтальмологічних компаній світу і перспективи розвитку виробництва очних крапель / Л. М. Андрюкова, О. П. Півень, О. Г. Фетісова, С. М. Коваленко // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2011. – № 6 (20). – 79–84.
3. Teoria i praktyka wytwarzania leczniczych preparatow propolisowych / A. I. Tichonov, T. G. Jarnych, W. P. Czernych et al. – Khrakov : Marka, 2005. – 274 с.
4. Мед натуральний в медицине и фармации (происхождение, свойства, применение, лекарственные препараты) : монография / А. И. Тихонов, С. А. Тихонова, Т. Г. Ярных, О. С. Шпичак и др. ; под ред. А. И. Тихонова. – Х. : Оригинал, 2010. – 263 с.
5. Шпичак, О. С. Теоретичне та експериментальне обґрунтування складу і розробка технології лікарських апіпрепаратів для застосування у спортивній медицині : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра фарм. наук / О. С. Шпичак. – Х., 2016. – 45 с.
6. The experimental study of the anti-inflammatory properties of combined aerosols with the propolis phenolic hydrophobic drug / O. S. Shpychak, O. I. Tikhonov, I. A. Zupanets, S. K. Shebeko // The Pharma Innovation. – 2015. – Vol. 3, Issue 11. – P. 26-29.
7. The study of the analgesic properties of combined aerosols with the propolis phenolic hydrophobic drug in the experiment / O. S. Shpychak, O. I. Tikhonov, I. A. Zupanets, S. K. Shebeko // The Pharma Innovation. – 2015. – Vol. 4, Issue 3. – P. 78-81.
8. Пивень, Е. П. Современное состояние и перспективы развития рынка офтальмологических препаратов на примере деятельности ведущих зарубежных фармацевтических компаний / Е. П. Пивень, Л. Н. Андрюкова // Фармаком. – 2009. – № 1. – С. 99–105.
9. Державний реєстр лікарських засобів. Он-лайн версія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/mtph_register_medicines/
10. Компендиум 2016 – Лекарственные препараты. / под ред. В. Н. Коваленко. – К. : МОРИОН, 2017. – 2270 с.
11. Дмитрик, Е. Аптечный рынок Украины по итогам 2016 г. [Электронный ресурс] / Е. Дмитрик // Еженедельник Аптека. – 2017. – №2 (1073). – Режим доступа : <http://www.apteka.ua/article/398728>
12. Дмитрик, Е. Аптечные продажи в регионах Украины по итогам 2016 г. Helicopterview [Электронный ресурс] / Е. Дмитрик // Еженедельник Аптека – 2017. – № 4 (1075). – Режим доступа : <http://www.apteka.ua/article/400102>
13. Егорова, Г. Б. Применение Солкосерила геля глазного в контактологии / Г. Б. Егорова, Т. С. Митичкина // РМЖ «Клиническая Офтальмология». – 2011. – № 1. – С. 23.
14. Завалько, І. В. Аналіз асортименту офтальмологічних лікарських засобів на ринку України / І. В. Завалько // Фармацевтичний журнал. – 2013. – № 1. – С. 21–25.
15. Мнушко, З. Н. Теория и практика маркетинговых исследований в фармации : монография / З. Н. Мнушко, И. В. Пестун. – Х. : НФаУ, 2008. – 308 с.
16. Фармацевтический маркетинг / А. Ю. Юданов, Е. А. Вольская, А. А. Ишмухаметов, М. Н. Денисова. – М. : Ремедиум, 2007. – 500 с.
17. Лекарственные средства : база данных ООО «Морион» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.morion.kiev.ua

References

1. Medvedovs'ka, N. V. (2013). *Semeinaia meditsyna*, 3 (47), 107–108.
2. Andriukova, L. M., Piven', O. P., Fetisova, O. G., Kovalenko, S. M. (2011). *Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti v farmatsii*, 6 (20), 79–84.
3. Tichonov, A. I., Jarnych, T. G., Czernych, W. P. et al. (2005). *Teoria i praktyka wytwarzania leczniczych preparatow propolisowych*. Khrakov: Marka, 274.
4. Tikhonov, A. I., Tikhonova, S. A., Yarnykh T. G., Shpychak, O. S. et al. (2010). *Med natural'nii v meditsine i farmatsii (proishozhdenie, svoistva, primenenie, lekarstvennie preparati)*. Khrakov: Original, 263.

5. Shpychak, O. S. (2016). The theoretical and experimental substantiation of the composition and development of the technology of apiphytomedicines for use in sports medicine. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Khrakiv, 45.
6. Shpychak, O. S., Tikhonov, O. I., Zupanets, I. A., Shebeko, S. K. (2015). The experimental study of the anti-inflammatory properties of combined aerosols with the propolis phenolic hydrophobic drug. *The Pharma Innovation*, 3 (11), 26-29.
7. Shpychak, O. S., Tikhonov, O. I., Zupanets, I. A., Shebeko, S. K. (2015). The study of the analgesic properties of combined aerosols with the propolis phenolic hydrophobic drug in the experiment. *The Pharma Innovation*, 4 (3), 78–81.
8. Piven', E. P., Andriukova, L. N. (2009). *Farmakom*, 1, 99–105.
9. *Derzhavnyi reestr likars'kyh zasobiv*. On-line versiiia. Retrieved from: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/mtp_register_medicines/.
10. Kovalenko, V. N. (Ed.). (2017). *Kompendium 2016 – Lekarstvennye preparaty*. Kiev: MORION, 2270.
11. Dmitrik, E. (2017). *Ezhenedel'nik Apteka*, 2 (1073). Retrieved from: <http://www.apteka.ua/article/398728>.
12. Dmitrik, E. (2017). *Ezhenedel'nik Apteka*, 4 (1075). Retrieved from: <http://www.apteka.ua/article/400102>.
13. Yegorova G. B., Mitichkina T. S. (2011). *RMZH "Klinicheskaia Oftal'mologiya"*, 1, 23.
14. Zaval'ko I. V. (2013). *Farmatsevtichnyi zhurnal*, 1, 21–25.
15. Mnushko, Z. N., Pestun, I. V. (2008). *Teoriia i praktika marketingovykh issledovaniy v farmatsii*. Khar'kov: NFaU, 308.
16. Yudanov, A. Yu., Vol'skaia, E. A., Ishmuhametov, A. A., Denisova, M. N. (2007). *Farmatsevticheskiy marketing*. Moscow: Remedium, 500.
17. *Lekarstvennye sredstva. Baza dannyh OOO "Morion"*. Retrieved from: www.morion.kiev.ua.

Відомості про авторів:

Коношевич Л. В., здобувач кафедри косметології і ароматології, Національний фармацевтичний університет.

E-mail: lvkonoshevych@gmail.com

Тихонов О. І., доктор фармацевтичних наук, професор кафедри косметології і ароматології, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0001-9545-4387>). E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Шпичак О. С., доктор фармацевтичних наук, доцент кафедри аптечної технології ліків ім. Д. П. Сала, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0002-3015-8584>). E-mail: shpychak.oleg@gmail.com

Information about authors:

Konoshevych L. V., external PhD student of the Department of Cosmetology and Aromalogy, National University of Pharmacy.

E-mail: lvkonoshevych@gmail.com

Tikhonov O. I., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), professor of the Department of Cosmetology and Aromalogy, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0001-9545-4387>). E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Shpychak O. S., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), associate professor of the Drug Technology Department named after D. P. Salo, National University of Pharmacy, (<http://orcid.org/0000-0002-3015-8584>). E-mail: shpychak.oleg@gmail.com

Сведения об авторах:

Коношевич Л. В., соискатель кафедры косметологии и ароматологии, Национальный фармацевтический университет.

E-mail: lvkonoshevych@gmail.com

Тихонов А. И., доктор фармацевтических наук, профессор кафедры косметологии и ароматологии, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0001-9545-4387>). E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

Шпичак О. С., доктор фармацевтических наук, доцент кафедры аптечной технологии лекарств им. Д. П. Сало, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0002-3015-8584>). E-mail: shpychak.oleg@gmail.com

Надійшла до редакції 06.04.2017 р.